

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

II. Ex qua materia quarta die producta sint sydera; & quomodo
firmame[n]to seu cœlis inserta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

Genes. cap. 3. vers. 18. *spinis & tribulus germinabit tibi*, signanter enim dictum est tibi, hoc est, tuo incommodo, in vindictam peccati, ut rectè S. Thomas cit. quæst. 69. art. 2. ad 2.

10 Quinto quæritur, quomodo terra tunc produxerit herbam virentem, & plantas, & arbores, an actiue quoque, an solum passiuè. Respondeo cum Abulensi, & Pererio in hunc locum, Gregorio de Valentia disp. 5. quæstione 3. punct. 3. consentiente etiam Sancto Thoma quæstione 7. art. vn. ad 1. immediatè solum passiuè produxisse; etsi contrarium asserat Caietanus in c. 1. Gen. hoc loco. Ratio est. Tum quia absque ingenti miraculo fieri non potuisset, ut ita de repente terra actiue tam varias & perfectas arbores produceret. Tum quia etiam nunc terra dicitur producere & germinare arbores; & plantas; cum tamen ad eas ipsa (maiori ex parte & immediato concursu) passiuè solum concurrat; non actiue; quod virtuti feminatiue conuenit, siue ea in radice, siue in stipite, siue in fructu, aut etiam cortice insit, ut rectè notauit Sanctus Thomas hic quæstione 69. articulo secundo. Atque hæc de opere tertiæ diei satis.

DVBIVM II.

De opere quarta diei; speciatim an ex qua materia quarta die producta sint sidera; & quomodo Firmamento seu calis fuerint inserta.

S. Thomas 1. p. q. 70. aa. 3.

11 **T**Orum opus sex dierum, iuxta Sanctum Thomam hic quæst. 70. initio & a. 1. q. 74. a. 1. & communem Doctorum ita distinguitur, ut supposito opere creationis, seu primæ ac substantialis productionis ipsius mundi, sequentibus deinceps diebus subiungeretur primum quidem opus distinctionis; quod tribus diebus absoluitur, & continetur productione lucis, firmamenti, & collectione aquarum in vnum locum: deinde verò ac postremo sequeretur opus ornatus eiusdem mundi, quod quarto & sequentibus diebus absoluitur. Nam ut ait S. Thomas quæstione 74. art. 1. *Oportuit primò distinguere partes mundi, & postmodum singulas partes ornari per hoc, quod quasi suis habitatoribus replentur. In creatura autem corporali tres partes designantur. Prima, que significatur nomine calis; media, que significatur nomine aque; infima que significatur nomine terra. Prima ergo pars distinguitur (per lucem) prima die; & ornatur quarta: media distinguitur secunda die, (productione firmamenti in medio aquarum) & ornatur quinta. Infima distinguitur tertia die (separatione aquarum) & ornatur sexta.* Ita Sanctus Thomas loco citato. Atque hæc ipsa est ratio ordinis, tam huius, quam sequentium dierum operum.

2 Quod verò ad quartæ diei opus attinet, quod est productio stellarum in firmamento ex Genes. 1. vers. 14. vsque ad 19. suppositis ijs, quæ de ratione fir-

mamenti, ac soliditate cælorum diximus, quæstione tertia, quæritur primo; an & ex qua materia sydera fuerint producta. De qua re varie sunt Doctorum & Expositorum sententiæ. Prima esse potest, fuisse non ex aliqua materia producta, sed creata ex nihilo. Sed est contra Sanctum Thomam hic quæst. 70. art. 1. & communem Patrum & Doctorum, qui opus creationis substantiarum totalium primo die, vel ante primum diem docent esse absolutum, ut dictum quæst. 1. dubio 2. & consentiunt recentiores. Fuerunt ergo sydera ex materia præsupposita producta; quod etiam ipsa Scriptura indicat, dum ait, *Fiant luminaria, &c. Fecitque Deus duo luminaria*; non creauit. Alij in quibus Molina disp. 1. 5. dicunt fuisse producta ex materia elementari. Sed iuxta ea, quæ docuimus quæstione 2. dub. 2. dicendum est, fuisse producta ex materia cælesti, ut Sanctus Thomas hic quæst. 70. a. 1. & omnes ferè Interpretes ac Expositores consentiunt; idque magis patebit ex resolutione sequentis quæstionculæ.

3 Secundo quæritur, vtrum luminaria eo die fuerint etiam quoad substantiam, seu formam substantialem, an solum quoad formam accidentalem producta. Respondeo cum S. Thoma ibidem a. 1. ad 1. Pererio in hunc locum Genes. Gregorio de Valentia hic quæstione 3. punct. 4. & communiori, solum fuisse producta secundum formam accidentalem. Ratio est. Quia cum astra sint substantia naturæ suæ incorruptibiles, adeoque non elementari, sed cælesti materia constantes, fieri secundum naturas rerum conuenienter non potuit, ut eorum materia, ab initio vtiq; creata, sub aliâ forma substantiali esset, aut propriâ formâ substantiali sibi debita careret. Contrarium tamen sentiunt Molina hic disput. 1. 5. & alij, qui cælos ipsos sydereos, ac sydera ex elementari materia fuisse producta consentiunt, quod superius quæst. 2. dub. 2. refutauimus. Nec obstat, quod, ut Molina & nonnulli Philosophorum opinantur, astra inter se, & ab orbibus suis specie differunt. Tum quia hoc ipsum non minus probabiliter Pererius, & alij negant. Tum quia etiam si ita esset, ea tamen ipsa distinctio substantialis iam in primâ cælorum productione eis poterat competere, etiam si tunc astrarum ac syderum appellationem necdum mererentur, ut dicemus.

4 Tertiò quæritur, qualis sit ea forma accidentalis, secundum quam sydera quarto die fuerint producta. Respondeo, eam in primis esse lucem ipsam, quæ tunc primum sydereis illis substantijs constanter & quasi immobiliter fuit indita; præsertim soli: (à quo alia fortè stellæ, & astra lumen suum mutuauerunt) & à quâ luce, sydera & astra ipsa suam appellationem potissimum desumunt. Quod ipsum etiam indicat Scriptura; cum rationem seu terminum formalem eius productionis exprimens ait versu decimo quarto. *Fiant luminaria, &c. ut luceant in firmamento calis, &c.* hebraicè *Meoroth*, græcè apud LXX. *Φωσπες*.

5 Deinde alterum accidens est, motus difformiter vniformis, ex quo varietas quatuor anni temporum, veris, æstatis, autumnii, & hyemis, dierumq; artificialiū varia longitudo oriretur, ac demum tori

anni seu lnnaris, seu solatis (diuerso respectu) periodus sumeretur. Quod significat scriptura ibidem. *Et sunt in signa & tempora, & dies, & annos.* Atque in his duabus formis omnes conueniunt. Addit S. Thomas cit. q. 70. a. 1. ad 2. variam ac diuersam efficientiam respectu inferiorum: quæ tamen aliunde probabiliter non fuit nata, quam ex diuersa luminis participatione.

6 Plus dicunt alii nonnulli, qui volunt, ipsam etiam condensationem variam materiæ cœlestis, qua diuersa lucis capacitas ac radiatio nititur, tunc primū astris, seu potius materiæ cœlesti ad conficienda astra fuisse inditam. Ita Vielmius apud Pererium; & valide quidem hoc ad perspicuitatem, & maiorem significantiam verborum scripturæ, *Fiant luminaria &c.* conferret, si absq; absurdū affirmari posset. Sed quia materia cœlestis iam secundo die, quoad opus erat, fuit condensata ac solidata; ipsaque firmamenti soliditas obstabat, quo minus ad loca stellarum, ex materia cœlorum adhuc liquida, supra firmamentum constituta; maior adhuc materiæ condensanda copia accersiri posset; neque rerum natura fert, vt vel per corporum penetrationem eo diuinitus adduceretur; aut etiam firmamentum ipsam quasi a peritis fenestris perforaretur, verius est, soliditatem debitam in astrarum materia iam antea præextitisse, vt recte ibidem Pererius; & supponunt cum S. Thoma alii.

7 Inde vero sequitur, nec ex ceterorum astrarum, nec ex solis (de quo potissimū esse potest difficultas) forma substantiali lucem per modū proprietatis emanare, sed solum velut accidens commune eis competere, vt supponit Gregorius de Valentia q. 3. pun. 1. vbi dicit, *lucem commune quoddam accidens esse plurimum corporum diuersorum, non autem vltius corporis propriam passionem inseparabilem.* Idem supponit Pererius hic, etsi contrarium de sole asserat Molina citat. disp. 15. Ratio præter ea, quæ diximus, est. Quia cum corpora cœlestia quoad substantiam iam primo die creata sint, ex communi sententia Patrum & Doctorum, vt dictum q. 1. dub. 2. certe si lux propria esset solis aut cœlestis corporis passio, iam illo ipso primo instanti primæ diei in sole siue cœlis illuxisset; quod tamen manifeste est contra scripturam, quæ testatur, post creationem cœli & terræ, nihilominus tenebras fuisse super faciem abyssi, vt dictum cit. q. 1. dub. 1. Differt nihilominus lux illa solis, & si quæ propria est aliorum syderum, à lumine; quia illa ex sua natura permanens est qualitas, & fons luminis: quod & ab illo velut fonte emanat; & tam in esse, quam in conseruari, ab illius iugi influxu necessario dependet.

8 Quarto queritur, quomodo stellæ & sydera quarto, vt diximus, die posita sint in firmamento. Respondet cum S. Thoma cit. q. 70. a. 1. ad 3. quia fuerunt (secundum rationem talis corporis) in ipso corpore cœlesti seu firmamento producta; eidemque quasi inserta, ita vt ab ipso & vna cum ipso firmamento circumagerentur: quicquid nonnulli dixerint, stellæ non esse fixas in sphaeris, sed habere motum scer-

sum à motu sphaerarum, de qua te actum questione tertia, dubio secundo, & dub. 3. §. 2. vbi simul etiam ex Bonauentura retulimus, quænam, etiam stante soliditate cœlorum, inter Physicos olim (ipsumque Aristotelem) & inter Ptolomæum, aliosque Mathematicos, fuerit hac de re dissensio; in quâ etsi non solum Bonauentura ibidem, sed etiam Sanctus Thomas hic, Physicis potius adhaerendum statuunt; nunc tamen communiter Mathematicorum sententia proprios epicyclos & eccentricos planetis tribuens præfertur.

9 Quinto queritur, quare sol & luna dicantur luminaria magna; cum tamen pleræque stellæ, sint luminaria maiores. Respondetur cum Sancto Thoma articulo primo ad 5. quia secundum aspectum multo videntur ceteris omnibus maiora; curationi Chrysofomus homil. 6. in Genes. addit maiorem præteris efficaciam.

10 Sexto queritur, ob quam causam facta sint luminaria. Respondeo hoc optimè explicari à Sancto Thoma citata questione 70. articulo 2. his verbis: [*Moyse, vt populum ab idololatria reuocaret, illam solam causam (luminarium) tetigit, secundum quod sunt facta ad vtilitatem hominum. Vnde dicitur Deuter. 4. Ne forte eleuatis oculis ad cælum, videas solem & lunam, & omnia astra cæli, & errore deceptus adores ea, & colas, quæ creauit Dominus in ministerium cunctis gentibus. Hoc autem ministerium explicat in principio Genes. per tria. Primò enim prouenit vtilitas hominibus ex luminariis, quantum ad visum, qui est directius in operibus, & maxime vtilis ad cognoscendas res; & quantum ad hoc dicit, vt luceant in firmamento, & illuminent terram. Secundò quantum ad vicissitudines temporum, quibus & fastidium tollitur, & valetudo conseruatur, & necessaria victui oriuntur. Quæ non essent, si semper esset aut æstas, aut hyems; & quantum ad hoc dicit, vt sint in tempora, & dies, & annos. Tertio quantum ad opportunitatem negotiorum & operum; in quantum ex luminariis cæli accipitur significatio pluuiosi temporis vel sereni; quæ sunt apta diuersis negotijs. Et quantum ad hoc dicit, vt sint in signa, &c.] vt bene etiam explicat Theodoretus questione decima quinta in Genes. Quo tamen ipso loco Origenes olim abusus est ad asserendam prænotionem contingentium euentuum futurorum, ex astrarum inspectione, contra illud Hieremiæ decimo versu secundo. *A signis cæli nolite timere, quæ gentes timeant; vt videre est apud Eusebium Cæsariensem lib. 6. de præpar. Euang. c. 9. De qua realibi. Atque hæc ad communem qualificationem operis quarti diei cognoscendam pertinent. Restant nunc tres dubitationes, quæ ad rationem eiusdem operis magis particulatim explicandam spectant, ordine & sigillatim deinceps explicandæ: quibus adiungi quidem poterat quarta, an stellæ sint animatæ, de qua agit S. Thomas hic quest. 70. articulo tertio, sed de hac re iam actum est questione 2. dubio quarto.**